

2
DEFINITIONES,
DIVISIONES,
AC REGULÆ

EX
LOGICA & PHYSICA
Aristotelis

IN GRATIAM STUDIORUM
PHILOSOPHICÆ JUVENTUTIS
Appendicis loco ad Dialecticam.

R. P. PHILIPPI D U TRIEU,
SOCIETATIS JESU editæ.

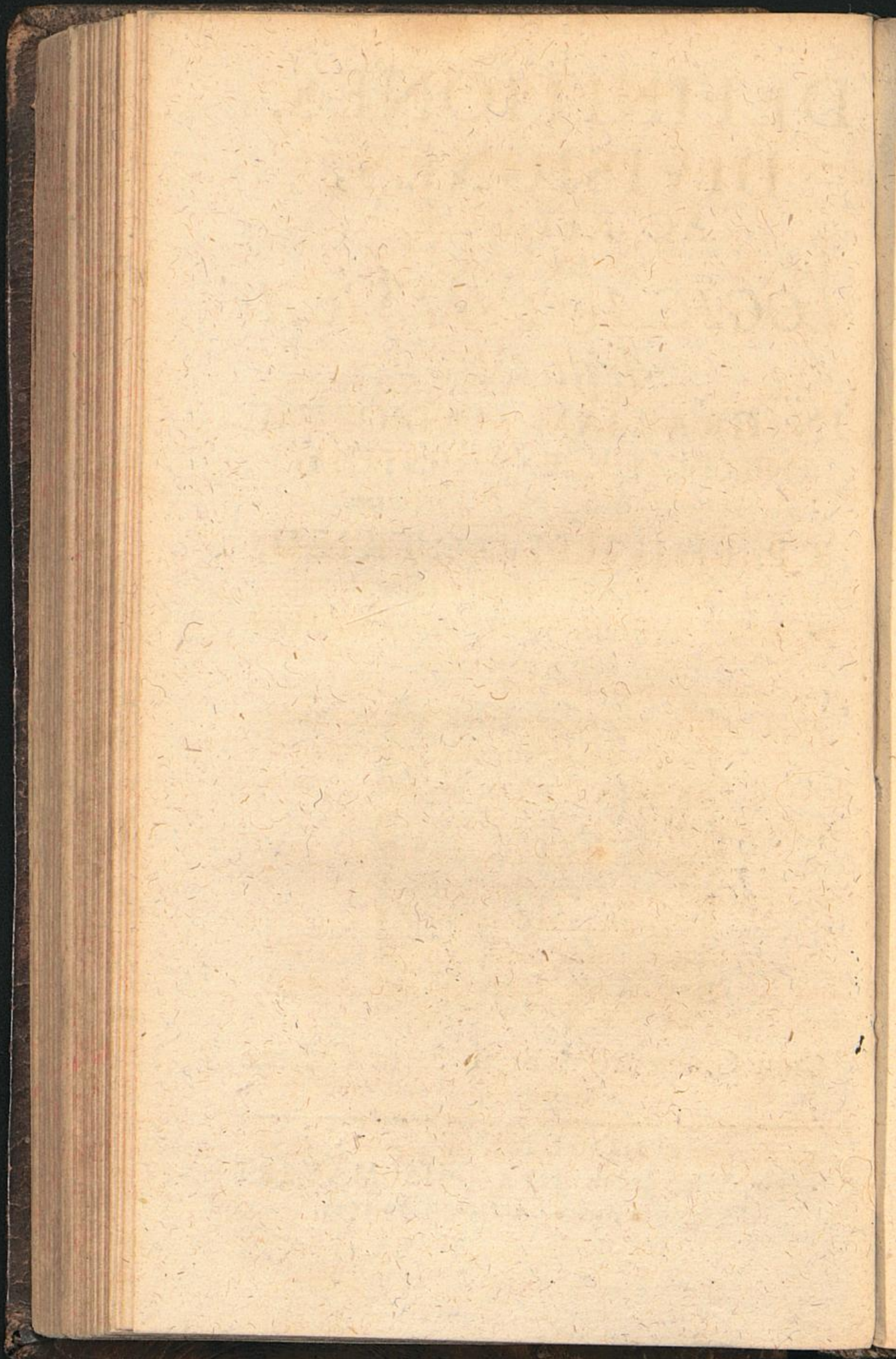
*In Scholis Societatis JESU Provinciæ Rheni
Superioris prælegi solita.*

Cum Gratia & Privilegio Sacræ Cæsareæ
Majestatis.

MOGUNTIÆ

Typis & sumptibus JOANNIS MAYERI
Typographi Aulico - Academici A^o 1722.

EX ISAGOGE PORPHIRIANA.

Definitio & divisio universalis.

UNiversale est, quod de multis aptum est prædicari: ut, *homo, animal, album.*

Universale est quintuplex, Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens.

Acceptiones generis.

1. Genus primo modo dicitur aliquorum hominum aggregatio, qui quidem ad unum quipiam & inter se habent respectum, ut *plures fratres respectu ejusdem patris*: item, *plures conterranei ad communem patriam relati.*

2. Genus secundo modo dicitur uniuscujusque principium ortus, tam ab eo qui genuit, quam à loco in quo est quispiam ortus, ut, *pater respectu filiorum*: *patria respectu hominum in ea natorum.*

3. Genus tertio modo dicitur id, sub quo species collocatur: ut *animal, corpus. color.*

Definitio generis Logici.

Genus est id, quod de pluribus specie differentiibus hoc ipso quid est, prædicatur: ut, *animal, corpus, color.*

Acceptiones speciei.

1. Species priori modo dicitur uniuscujusque forma, ut, *pulchritudo Joannis, vel deformitas.*

2. Species posteriori modo dicitur id, quod

sub assignato genere collocatur, ut, *homo, animal, albedo.*

Definitiones speciei Logicae.

1. Species est id, quod subjicitur generi, ut *homo, &c.*
2. Species est, de qua genus hoc ipso, quid est prædicatur, ut *homo, &c.*
3. Species est id, quod de pluribus differentiibus numero hoc ipso, quid est, prædicatur, ut, *homo, equus, albedo.*

Definitiones generis generalissimi.

1. Genus generalissimum est, quod genus est, & non species, ut, *substantia, quantitas, &c.*
2. Genus generalissimum est, supra quod nullum aliud omninò genus transcendit, ut *substantia, &c.*

Genera generalissima sunt decem: Substantia, Quantitas, qualitas, ad aliquid; Actio, Passio, Ubi, quando, Situs, & Habitus.

Definitiones speciei specialissima.

1. Species specialissima est, quæ species, est & non genus, ut, *homo, equus, albedo.*
2. Species specialissima est, quæ alias in species ullas dividi nequit, ut, *homo, &c.*
3. Species specialissima est, quæ de pluribus differentiibus numero hoc ipso, quid est, prædicatur, ut, *homo, &c.*

Definitio subalternarum.

Subalterna genera, speciesque sunt, quorum unum quodque species genusque est, non respectu tamen

tamen est ejusdem, sed diversorum, ut, *animal, corpus animatum, corpus.*

Regula attributionum sive Prædicationum.

1. Genus semper de specie prædicatur, omniaque omninò supera de inferis semper dicuntur; species verò neque de propinquo sibi genere neque de ullo supero prædicatur, ut, *Animal prædicatur de homine, non contrà, &c.*

2. De quibus species prædicatur, de his & speciei genus; & genus etiam generis usque ad generalissimum necessariò prædicabitur: ut, *Quia Socrates est homo, ideo etiam Socrates est animal, & vivens, & substantia.*

3. Generalissimum de generibus & speciebus ac individuis omnibus prædicatur; genus autem quod est ante specialissimam speciem de universis specialissimis ac individuis dicitur: & species ea, quæ est solùm species, de omnibus individuis prædicatur: & individuum de uno solo particulari: Ut, *substantia dicitur de corpore & spiritu, &c.*

Definitiones Individui.

1. Individuum est, quod prædicatur de uno solo particulari: ut, *Joannes, Petrus; hic homo.*

Individuum est, quod ex proprietatibus constat, quarum idem aggregatum nunquam in alio fiet; ut, *Joannes, &c.*

Divisio Individui generatim sumpti.

Individuum generatim sumptum est quadruplex, determinatum ex nomine, determinatum,

ex demonstratione, Individuum vagum, & Individuum ex hypothefi.

Individuum determinatum ex nomine, est nomen proprium alicujus rei, ut, *Joannes, Petrus.*

Individuum determinatum ex demonstratione est, quod constat nomine communi & pronomine demonstrativo, ut, *hic homo, ille canis.*

Individuum vagum est, quod constat nomine communi & signo particulari, ut, *aliquis homo.*

Individuum ex hypothefi est, quod absolutè quidem dici potest de multis, facta tamen certa suppositione de uno tantùm potest affirmari, ut, *filius Sophronisci*, pro Socrate, supposito quod Sophroniscus unicum filium habeat scilicet Socratem.

Acceptiones differentia.

Differre dicitur aliquid tripliciter, communiter, propriè, & propriissimè.

1. Differre quippiam communiter dicitur, cùm diversitate quovis modo, aut se ipso, aut ab alio differt, ut, *paries albus differt à nigro per albedinem,*

2. Propriè aliqua differre dicuntur, cum inseparabili differunt accidente, ut, *Cygnus differt à corvo per albedinem.*

3. Propriissimè quippiam à quopiam differre dicitur, cùm specificâ differentiâ differt, ut, *homo differt à bruto per rationales.*

Definitiones differentia Logica.

1. Differentia est, quâ species genus excedit, ut, *rationale*, respectu hominis, *sensitivum*, respectu animalis.

2. Differentia est id, quod de pluribus, & differenti-

rentibus specie, hoc ipso quale quid est prædicatur, ut *rationale, sensitivum*.

3. Differentia est id, quod suapte natura ea quæ sunt sub eodem genere, separat, ut *rationale, &c.*

4. Differentia est id, quo singula differunt, ut, *rationale, &c.*

Acceptiones proprii.

1. Proprium primo modo est id, quod cuiuspiam accidit speciei, etsi non omni, ut, *mederi*, respectu hominis.

2. Proprium secundo modo est id, quod omni accidit speciei, etsi non soli, ut, *bipedem esse* respectu hominis,

3. Proprium tertio modo est id, quod soli accidit, & omni, atque quandoque, ut *canescere*, respectu hominis.

4. Proprium quarto modo est id, in quod omnia convenerunt, ut soli, & omni, semperque accidat, ut, *risibile*, respectu hominis.

Definitiones accidentis.

1. Accidens est, quod adest atque abest sine subjecti corruptione, ut, *album* respectu parietis; *nigrum*, respectu corvi.

2. Accidens est, quod inesse ac non inesse eidem potest, ut *album, &c.*

3. Accidens est, quod neque genus, neque species, neque differentia, neque proprium est, semper autem est in subjecto, ut, *album, &c.*

Divisio Accidentis.

Accidentium aliud separabile, aliud inseparabile.

Accidens separabile est , quod re ipsa & facile à subjecto abesse potest sine ipsius corruptione ; ut , *album* , respectu parietis ; *dormire* , respectu hominis.

Accidens inseparabile est , quod re ipsa nullo modo , vel ægrè admodum abesse potest à subjecto sine ipsius corruptione , ut *calidum* , respectu ignis ; *nigrum* , corvi.

EX ANTEPRÆDICAMENTIS.

Definitiones Antepredicamentales.

Æquivoca dicuntur ea , quorum nomen solum commune est , ratio verò substantiæ nomini accommodata diversa ; ut , *canis domesticus* , & *sidus cœleste* , respectu nominis *canis*.

2. Univoca dicuntur , quorum & nomen commune est , & ratio substantiæ nomini accommodata eadem est ; ut *homo* & *brutum* , respectu nominis *animal*.

3. Denominativa ea dicuntur , quæ ab aliquo nominis appellationem habent , solo differentia casu : ut , *fortis* , respectu hujus abstracti , *fortitudo*.

Divisiones Antepredicamentales.

1. Eorum quæ dicuntur , alia cum complexione , alia sine complexione dicuntur. Prioris membri exemplum ; ut , *homo currit* ; posterioris , ut *homo*.

2. Eorum quæ sunt , alia de subjecto quidem dicuntur , in nullo verò sunt prorsus subjecto. Alia in subjecto quidem sunt , de nullo verò subjecto

jecto dicuntur. Alia de subjecto dicuntur, & in subjecto etiam sunt. Alia neque in subjecto sunt, neque de subjecto ullo dicuntur. Exemplum primi membri: *homo* 2. ut, *hæc albedo*, 3. ut, *albedo*. 4. ut, *Joannes*.

Definitio entis in subjecto.

Id in subjecto esse dico, quod in aliquo quidem est, & non uti pars: ut sit autem seorsum ab eo in quo inest, fieri nequit: ut, *albedo in pariete*.

Regulæ Antepredicamentales.

1. Cùm quippiam de quopiam prædicatur, ut de subjecto, ea quæ de prædicato dicuntur, dicuntur etiam de subjecto, ut, *Joannes est homo*, *homo est animal*, ergo *Joannes est animal*.

2. Eorum quæ sunt diversa genere, & non ita se habent, ut alterum sub altero collocetur, diversæ sunt species & differentiæ. Eorum tamen generum, quorum alterum sub altero collocatur, easdem esse differentias, nihil obstat. Prioris membri exemplum; ut, *Animal & scientia*. Posterioris, *Animal & corpus*.

EX PRÆDICAMENTIS.

Definitio ac divisio substantiæ.

Substantia est ens per se existens; ut, *Joannes homo*, *brutum*.

Substantia dividitur in primam & secundam.

Prima substantia est, quæ neque de subjecto ullo dicitur, neque in ullo profus est subjecto, ut, *Joannes*, *Petrus*, &c.

Secundæ substantiæ dicuntur, & eæ species in quibus eæ quæ primò dicuntur substantiæ insunt, & harum specierum etiam genera, ut, *homo, animal & corpus.*

Proprietates substantiæ.

1. Commune est omni substantiæ in subjecto non esse.
2. Inest autem substantiis, differentiisq̄ue omnes univocè ut prædicentur.
3. Omnis substantia hoc aliquid significare videtur.
4. Competit præterea substantiis, & nihil ipsis contrarium esse.
5. Substantia non suscipere gradus videtur, ut sit magis minusvè talis.
6. Maximè substantiæ proprium hoc esse videtur; idem inquam unumque numero permanens contrariorum esse susceptivum.

Definitio ac divisiones Quantitatis.

Quantitas est secundùm quam aliquid dicitur quantum, vel aliqua dicuntur aliquot, ut, *linea bipedalis, ternarius.*

Dividitur primò quantitas in continuam & discretam.

Quantitas continua est, cujus partes aliquo termino communi copulantur, ut, *linea.*

Dividitur quantitas continua in permanentem, sive magnitudinem & successivam, sive tempus.

Quantitas permanens sive magnitudo est, cui non repugnat habere omnes partes simul existentes; ut, *linea.*

Divi-

Dividitur in lineam, superficiem, corpus.

Linea est longitudo longa, non lata, cujus partes puncto copulantur.

Superficies est magnitudo longa & lata, non profunda, cujus partes lineâ copulantur.

Corpus est magnitudo longa, lata & profunda, cujus partes superficie copulantur.

Quantitas successiva sive tempus est, cui repugnat habere omnes partes simul existentes, ut, *hora, dies, annus.*

Quantitas discreta est, cujus partes nullo termino communi copulantur, ut, *binarius, ternarius, &c.*

Dividitur in numerum & orationem.

Numerus est quantitas discreta permanens ut *ternarius.*

Oratio est quantitas discreta successiva, ut hæ voces prolatae, *Joannes ambulat.*

Dividitur secundo quantitas hoc modo. Quantum partim ex habentibus positionem partibus, partim ex non habentibus constat.

Exemplum prioris membri, ut, *linea*, Posterioris, ut, *numerus.*

Proprietates Quantitatis.

1. Quantitati nihil est contrarium.
2. Quanto magis ac minus esse non competit.
3. Proprium quantitatis est maxime æqualitas & inæqualitas,

Definitiones ad aliquid.

1. Ea dicuntur Ad aliquid, quæ id, quod sunt aliorum

aliorum esse , aut ad aliud aliquo alio modo dicuntur : ut , *pater & filius , majus & minus.*

2. Ea sunt Ad-aliquid , quorum esse idem est ei , quod est Ad-aliquid aliquo modo se habere : ut , *pater , & filius , &c.*

Proprietates Ad-aliquid.

1. Est contrarietas in hisce quæ Ad-aliquid sunt : ut *scientia* (quæ est Ad-aliquid secundum dici) est *contraria ignorantia.*

2. Videntur etiam ea , quæ sunt Ad-aliquid , & gradus suscipere , ut magis minusve talia sint : ut *simile , dissimile , &c.*

3. Univerſa quæ sunt Ad-aliquid , ad ea dicuntur , quæ convertuntur : ut , *pater est filii pater &c.*

4. Ea quæ sunt Ad-aliquid : simul naturâ esse videntur.

Definitio ac divisio qualitatis.

Qualitas est , quâ quales quidam dicuntur : ut , *albedo , scientia , &c.*

Qualitatis quatuor sunt species , *Habitus vel dispositio. Vis naturalis vel imbecillitas , Patibilis qualitas vel passio , figura vel forma.*

Habitus vel dispositio est qualitas acquisita vel infusa quâ subjectum redditur promptum ad operandum , difficulter vel facilè mobilis : ut , habitus cytharisandi , scientia , virtus.

Vis naturalis vel imbecillitas est qualitas à natura insita , quâ subjectum redditur potens vel impotens ad aliquid faciendum , aut resistendum , aut suscipiendum suam perfectionem : ut , audiendi in juvene , imbecillitas in sene. Item dure-

durities in ferro, mollities in cera. Denique vis naturalis, per quam aliquis dicitur facile sanabilis; & imbecillitas per quam aliquis dicitur insanabilis.

Patibilis qualitas vel passio est qualitas unico sensu exteriori perceptibilis, vel appetitūs affectio, difficulter aut facile mobilis, ut, *albedo, nigredo, ira, odium, &c.*

Figura vel forma est qualitas, quantitatem terminatam consequens, ut, *triangulus quadratum, &c.*

Definitio qualitatium.

Qualia sunt ea quæ denominativè ab ipsis, aut alio aliquo modo dicuntur, ut, *album, nigrum, &c.*

Proprietates Qualitatis.

1. Contrarietas in qualitate esse videtur, ut, *albedo contraria est nigredini.*

2. Qualia ipsa gradus suscipiunt, ac magis talia minusve dicuntur, ut *unum album dicitur magis album quàm alterum.*

3. Similia dissimiliaque per qualitates solas dicuntur, ut: *duo parietes albi sunt similes, ratione suarum albedinum, &c.*

Definitiones Actionis & Passionis.

Actio est forma, à qua quippiam dicitur agere, ut *calesfactio*, per quam ignis dicitur calefacere lignum.

Passio est forma à qua quippiam dicitur pati, ut, *calesfactio*, per quam lignum dicitur calefieri ab igne.

Proprietates Actionis & Passionis.

1. Suscipit ipsam agere pativè contrarietatem

tem, ut, contraria sunt, *calefacere* & *frigefacere*, *calefieri*, & *frigefieri*.

2. Gradus quoque suscipiunt, ut magis atque minus dicantur, ut, *unus ignis dicitur magis calefacere quam alius*.

Definitiones ubi, Quando, Situs, habitus.

Ubi, est præsentia rei in loco, ut, *esse in Schola, foro, &c.*

Quando, est existentia rei in tempore, ut *fuisse heri, esse hodie, &c.*

Situs, est dispositio partium in toto, in ordine ad locum, ut, *stare, sedere, cubare.*

Habitus, est indumenti vel ornamenti ad corpus applicatio, ut, *esse calceatum, coronatum, &c.*

EX POST PRÆDICAMENTIS.

Definitio ac divisio repugnantium.

Repugnantia sunt, quæ de eodem singulari simul verè affirmati non possunt, ut, *album* & *nigrum*.

Repugnantium alia sunt disparata, alia opposita.

Opposita sunt, quæ præcisè repugnant, ut, *album* & *nigrum*.

Disparata sunt, quæ non præcisè repugnant, ut, *homo* & *equus*, *album* & *brutum*.

Divisio oppositorum.

Opposita sunt quadruplicia, Relativè opposita, Contraria, Privantia, & Contradictoria.

Relativè opposita sunt, quæ id quod sunt opposite-

positorum, aut alio aliquo modo ad illa dicuntur, ut, *pater & filius, majus & minus.*

Contraria sunt, quæ posita sub eodem genere maximè à se invicem distant, eidem subjecto susceptivo vicissim insunt, à quo se mutuo expellunt nisi alterum insit à natura, ut, *album & nigrum.*

Contrariorum alia sunt immediata, alia mediata.

Contraria immediata dicuntur, quæ talia sunt ut ipsorum alterum necessariò rebus iis insit, in quibus aptum est fieri, aut de quibus prædicatur, ut, *egrum & sanum, par & impar.*

Contraria mediata sunt, quorum alterum inesse necesse non est. Ut, *album & nigrum.*

Privantia sunt habitus & privatio illi opposita, ut, *visus & cæcitas.*

Contradictoria sunt, quæ nullum habent medium, ut, *homo & non homo, album & non album.*

Proprietates Contrariorum.

1. Malum non necessariò contrarium est: ac malo interdum bonum, interdum malum contrarium est, ut, *temperantia contraria est intemperantia, avaritia liberalitas & prodigalitas.*

2. Non necessarium est, si contrariorum alterum sit, & reliquum esse, ut, *si omnia sint alba, albedo quidem erit, non autem nigredo.*

3. Fieri non potest, ut ambo simul eidem insint, ut, *sanitas & aegritudo non possunt eidem convenire.*

4. Patet etiam & circa idem aut specie, aut genere contraria fieri solere. Prioris partis exemplum est, *justitia & iniustitia*; posterioris, *albedo & nigredo.*

5. Con-

5. Contraria insuper omnia, aut eodem in genere, aut contrariis in generibus esse, aut ipsa genera esse necesse est. Primæ partis exemplum est, *albedo, nigredo*, Secundæ, *Iustitia & iniustitia*. Tertix, *bonum & malum*, non ex sententia Aristotelis, sed quorundam veterum-

Modi prioris quinque

Tempore, naturâ, prius ordine, dic & honore.

Et causa effectis dicitur esse prior.

Primo modo, *Plato est prior Aristotele*: secundo, *unum est prius duobus*: tertio, *exordium narratione* quarto, *aurum argento*: quinto, *ortus solis die*.

Modi simul tres.

Tempore dico, simul, quorum generatio nunc est.

Quæ convertuntur, dicimus esse simul.

Suntque simul species genus unum distribuentes.

Primo modo simul sunt *duo eodem tempore nati*: secundo, *Dominus & servus*: tertio, *homo & bratum*.

Modi habendi octo.

Affectum, quantum, vestitum dic velut aurum.
Membrum, contentum, possessio, sponsa maritum.

EX LIBRIS DE INTERPRET.

Hypotheses.

EA quæ in voce versantur, signa sunt affectuum, qui in Animo sunt; & ea quæ scribuntur, notæ sunt eorum, quæ in voce versantur.

2. Uti non eadem sunt apud omnes homines litteræ sic neque voces eadem sunt : affectus autem, quorum hæc signa sunt, primo apud omnes homines iidem sunt : res quoque quarum hi similitudines sunt, easdem itidem esse constat.

3. Quemadmodum in anima conceptus interdum sine veritate falsitateve est, interdum verò talis, ut alterum horum ei competat necessariò, sic & in voce esse videtur.

Definitio Nominis & Verbi.

Nomen est vox significativa ex instituto, sine tempore, cujus nulla pars significat seperata : ut, *homo.*

Verbum est quod insuper tempus significat : & cujus nulla pars seorsum significat, atque semper eorum, quæ de altero dicuntur, est signum : ut, *amo.*

Definitio & divisio Orationis.

Oratio est vox significativa, cujus partium aliqua separata significat, ut dictio, sed non ut affirmatio vel negatio : ut, *homo albus, homo est animal.*

Orationum alia imperfecta, alia perfecta.

Imperfecta est, quæ non gignit sensum perfectum in animo audientis, ut, *homo albus.*

Perfecta est quæ gignit perfectum sensum in animo audientis : ut, *homo est animal.*

Perfecta dividitur in enuntiativam & non enuntiativam.

Perfecta non enuntiativa est, in qua nec est verum, nec falsum : ut, *sis felix.*

Enuntiatio est oratio, quæ vera est vel falsa:
ut, *homo est rationalis.*

Divisiones Enuntiationis.

1. Dividitur in unam & plures

Enuntiatio una dicitur aut ea quæ unum significat, aut ea quæ conjunctione est una. Prioris partis exemplum est: *Homo est animal* Posterioris *si homo est, animal est.*

Enuntiationis plures sunt eæ, quæ plura & non unum significant, aut eæ, quæ carent conjunctione. Prioris partis exemplum est, *vidi canem.* Posterioris. *Dies est, lux est.*

2. Dividitur enuntiatio una in simplicem & compositam, sive in categoricam & hypotheticam.

Enuntiatio simplex est aliquid dicens de aliquo, aut aliquid ab aliquo removeus: ut, *homo est animal, homo non est brutum.*

Enuntiatio composita est, quæ constat pluribus enuntiationibus simplicibus tanquam præcipuis partibus: ut, *si dies est, lux est.*

Dividitur enuntiatio simplex in affirmationem & negationem.

Affirmatio est alicujus de aliquo enuntiatio: ut, *Aristoteles est Philosophus.*

Negatio est enuntiatio, quâ aliquid ab aliquo dimovetur: ut, *vitium non est amandum.*

Definitio & divisio Oppositarum.

Oppositæ sunt affirmatio & negatio ejusdem de eodem non æquivocè: ut, *Omnis homo est doctus, nullus homo est doctus.*

Oppositæ sunt triplices : contrariæ, subcontrariæ, contradictoriæ,

Contrariæ sunt, quarum una de universali enuntiat competere, altera non competere: ut, *Omnis homo est doctus, nullus homo est doctus.*

Subcontrariæ sunt, in quibus de universali non universaliter enuntiat: ut, *aliquis homo est doctus, aliquis homo non est doctus.*

Contradictoriæ sunt, quarum altera universaliter significat de eodem, altera verò non: ut, *Omnis homo est doctus, aliquis homo non est doctus.*

Subalternæ sunt duæ propositiones constantes eodem prædicato & subjecto ejusdem qualitatis, sed diversæ quantitatis: ut, *Omnis homo est animal, aliquis homo est animal.*

Leges subalternarum & Oppositarum.

Ex veritate subalternantis sequitur veritas subalternatæ; non tamen ex falsitate subalternantis sequitur falsitas subalternatæ. E contra ex falsitate subalternatæ sequitur falsitas subalternantis, non tamen ex veritate subalternatæ sequitur veritas subalternantis.

Contrariæ non possunt esse simul veræ, possunt tamen esse simul falsæ.

Subcontrariæ possunt simul esse veræ, non simul falsæ.

Contradictoriæ nec simul veræ, nec simul falsæ esse possunt.

Regula Equipolentiarum.

Præ contradic, post contra, præ postque subalter.

Regule de predicatis divisib non conjungendis.

1. Quæcunque cum vel prædicari de aliis, vel aliis subjici apta sunt, per accidens de eodem aut alterum de altero prædicatur, ea unum non erunt. Unde inepta est argumentatio. *Homo est albus, Homo est musicus, ergo est albus musicus.*

2. Præterea nec enim ea dicuntur, quorum alterum alteri inest. Inepta ergo est hæc collectio: *Joannes est homo, Joannes est animal, ergo Joannes est homo animal.*

Regule de predicatis conjunctis, non dividendis.

1. Cùm in eo quod adjunctum est, repugnans quippiam sic inest, ut ad id contradictio sequatur, ibi non verum, sed falsum dicitur.

Unde non sequitur: *Cadaver est homo mortuus, ergo Cadaver est homo.*

2. Quando alterum prædicatorum secundùm accidens enuntiarur, tunc non rectè dicuntur de eodem subjecto, unde non sequitur, *Homerus est Poëta, ergo Homerus est.*

EX LIBRIS PRIORUM

Definitio & Divisio propositionis.

PROPOSITIO est alicujus de aliquo affirmativa negativave oratio: ut, *homo est animal.*

Dividitur in universalem, particularem, & in definitam.

Universalis est, cùm aliquid aut omni, aut nulli inesse significat: ut, *Omnis Homo est animal.*

Particularis est, cùm alicui, aut non alicui, aut

non omni in esse significat: ut, *Aliquod animal est rationale.*

Indefinita est, cum aliquid inesse vel non in esse sine universalis; particulatice nota significat: ut, *homo est animal.*

Definitio & divisio termini.

Terminus est, in quem resolvitur propositio, ut prædicatum, & de quo id prædicatur. Ut in hac propositione, *homo est animal*, termini sunt, *homo & animal.*

In omni syllogismo sunt tres termini, majus extremum, minus extremum, & medium.

Medium est terminus, qui bis in antecedente syllogismi ponitur.

Extremum in genere est, quod semel tantum in antecedente syllogismi ponitur.

Majus extremum est, quod in antecedente syllogismi præstantiorem locum obtinet.

Minus extremum est, quod in antecedente syllogismi minus præstantem locum obtinet.

Numerus Enuntiationum in syllogismo.

In omni syllogismo sunt tres enuntiationes, major propositio, minor propositio, conclusio.

Major propositio est illa pars antecedentis, in qua ponitur majus extremum.

Minor propositio est illa pars antecedentis, in qua ponitur minus extremum.

Conclusio est enuntiatio, quæ ex aliis infertur.

Definitio & divisio syllogismi.

Syllogismus est oratio, in qua quibusdam positis, aliud quiddam ab his quæ posita sunt,

necessariò accidit, eò quòd hæc sunt : ut , *Omne animal est substantia , omnis homo est animal , ergo omnis homo est substantia.*

Dividitur in perfectum & imperfectum,

Syllogismus perfectus est , qui nullius alius indiget , præter ea quæ sumpta sunt , necessarium ut appareat ; Ut exemplum jam allatum

Syllogismus imperfectus , qui unius pluriumve eget : ut , *omne animal est substantia , omnis homo est animal , ergo aliqua substantia est homo.*

Definitio & divisio Conversionis in terminis non variatis.

Conversio est subjecti in prædicarum , & prædicati in subjectum , manente eadem qualitate enuntiationis , mutatio : ut , *Omnis homo est animal . ergo aliquod animal est homo.*

Conversio est duplex , simplex & per accidens.

Conversio simplex est , in qua servatur eadem quantitas propositionum : ut , *Nullus homo est brutum , ergo nullum brutum est homo.*

Conversio per accidens est , in qua mutatur quantitas propositionum : ut , *Omnis homo est animal , ergo aliquod animal est homo.*

Regula Conversionum.

1. Universalis negativa convertitur simpliciter & per accidens.
2. Universalis affirmativa convertitur per accidens , non simpliciter.
3. Particularis affirmativa convertitur tantùm simpliciter.
4. Particularis negativa non convertitur.

Defini-

Definitio dicti de omni & nullo.

Prædicatio de omni est, cùm nihil sumere sub-
jecti est, de quo alterum non dicatur, ut prædi-
catum hujus propositionis: *Omnis homo est animal.*

De nullo prædicari est, cùm nihil sumere sub-
jecti est, à quo alterum non removeatur: ut præ-
dicatum hujus propositionis. *Nullus homo est
brutum.*

*Principia dirigentia desumpta ex dictis de omni
& de nullo.*

1. Quidquid dicitur de subjecto universè sum-
pto, dicitur & de quovis, quod subsumitur sub
illo.

2. Quidquid negatur de subjecto universè sum-
pto, negatur & de quovis, quod subsumitur sub
illo.

Definitio & divisio figure.

Figura syllogistica est dispositio medii cum ex-
tremis secundùm subjectionem & prædicationem.

Figura est triplex, prima, secunda tertia.

Prima est, in qua medium semel subjicitur, &
semel prædicatur: ut, *omne animal est substantia
omnis homo est animal: ergo omnis homo est sub-
stantia.*

Secunda est, in qua medium bis prædicatur: ut,
*nullum brutum est rationale, omnis homo est rationalis,
ergo nullus homo est brutum.*

Tertia est, in qua medium bis subjicitur: ut,
*omnis homo est rationalis, omnis homo est animal, ergo
aliquod animal est rationale.*

Definitio & Divisio modi.

Modus syllogisticus est trium enuntiationum syllogismi dispositio secundum quantitatem & qualitatem.

Modorum alius directus, alius indirectus.

Directus est, in quo majus extremum concluditur de minori: Indirectus est, in quo minus extremum concluditur de majori.

Modi prima figura

Barbara, Celarent, Darii, Ferrio, Baralip-ton, Celantes, Dabitis, Fablesmo, Frisesomorum.

Modi secunda figura.

Cæsare, Camestres, Festino, Baroco.

Modi tertia figura.

Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison. Darapti.

Regule generales syllogismorum.

1. In syllogismo tres tantum termini esse possunt.
2. Medium syllogisticum non potest ingredi conclusionem.
3. In altera præmissarum medium debet distribui.
4. Ex puris particularibus nihil sequitur.
5. Ex meris negativis nihil sequitur.
6. Quando altera præmissarum est particularis, conclusio etiam debet esse particularis.
7. Quando altera præmissarum est negativa, conclusio etiam debet esse negativa,

Regu-

Regula speciales prima figura.

Sit Minor affirmans, nec major sit specialis.

Regula speciales secunda figura.

Una negans præeat, nec major sit specialis.

Regula speciales tertia figura.

Sit minor affirmans, conclusio sit specialis.

Definitio & divisio Reductionis.

Reducere syllogismum est, ex syllogismo imperfecto perfectum facere, ut ostendatur imperfectus fuisse legitimè.

Triples est reductio, ostensiva, per expositionem & impossibile.

Reductio ostensiva est, cum in syllogismo perfecto, ad quem fit reductio, inferitur eadem conclusio, quæ inferebatur in imperfecto, vel certò ejus conversa, retento eodem medio.

Reductio per oppositionem est, cum medio singulari substituto in locum medii communis inferitur eadem conclusio, quæ inferebatur in syllogismo de medio communi.

Syllogismus expository (per quem fit hæc reductio) est, qui constant medio singulari: ut, *Ioannes est probus, Ioannes est homo, ergo aliquis homo est probus.*

Reductio per impossibile est, cum ex contradictoriâ conclusionis & unâ præmissarum inferitur contradictoria alterius præmissæ.

Definitio Contingentis.

Contingentis est quod cum non existat necessario, esse verò ponatur, nihil inde impossibile sequitur: ut *hominem ambulare.*

Regula Consequentiarum.

1. Ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis : ut, *si est homo, est animal, ergo si non est animal, non est homo.*

2. Ex opposito antecedentis non necessario sequitur oppositum consequentis. Ut non sequitur, *si est homo, est animal, ergo si non est homo, non est animal.*

3. Consequens & oppositum antecedentis eidem convenire possunt : ut, *Animal & non homo conveniunt equo.*

4. Antecedens & oppositum consequentis eidem convenire non possunt : ut, *non possunt simul eidem inesse homo & non animal.*

De potestatibus syllogismorum.

Potestates syllogismorum sunt sex : potestas concludendi plura, concludendi ex falsis verum, in orbem probandi, per conversionem concludendi, per impossibile concludendi, & ex oppositis concludendi.

Concluduntur plura 4. modis, 1. per illationem particularis ex universali.

2. Per conversionem conclusionis.

3. Per subsumptionem sub medio.

4. Per subsumptionem sub subjecto conclusionis.

Ex veris falsum effici non potest, ex falsis autem verum non nunquam concluditur, non tamen propter quid, sed quia.

Probare in orbem est ex conclusionem & convertente unius ex antecedentis enuntiationibus

nibus, alteram ejusdem antecedentis enuntiationem concludere.

Concludere per conversionem est ex contradictoriâ vel contrariâ conclusionis & alterâ præmissarum, concludere contradictoriam vel contrariam alterius præmissæ.

Concludere per impossibile est ex contradictoriâ propositionis veræ ab adversario negatæ, & alterâ manifestè verâ, inferre conclusionem manifestè falsam, ex cujus falsitate apparet veram fuisse propositionem negatam.

Concludere ex oppositis est ex duabus contrariis vel contradictoriis ab adversario concessis inferre negationem ejusdem de seipso.

De defectibus syllogismorum.

Defectus syllogismorum sunt tres, petitio principii, non propter hoc accidere falsum, & fallacia opinionis.

Petere principium: est idem per idem, aut per aliud æquè ignotum, vel ignotius probare.

Non propter hoc accidere, falsum est, cum falsitas conclusionis attribuitur alicui præmissæ, ut causæ, quæ tamen non est causa.

Fallacia opinionis est assensus duarum contrariarum vel contradictoriarum, utriusque in universali, vel unius in particulari & alterius in universali.

Definitio Inductionis.

Inductio est à singularibus ad universalia accessio: ut, *Petrus est risibilis. Ioannes est risibilis, & sic de cæteris, ergo omnis homo est risibilis.*

De-

Definitio exempli.

Exemplum propriè dictum est ab uno singulari ad aliud propter aliquam similitudinem progressio : ut , *David pœnitens misericordiam impetravit , ergo & nos impetrabimus si pœnitentiam egerimus.*

Exemplum impropriè dictum est ab uno singulari ad universale progressio : ut , *David pœnitens misericordiam impetravit , ergo omnis pœnitens misericordiam impetravit.*

Definitio Enthymenatis.

Enthymema est syllogismus imperfectus ex verisimilibus & signis ; ut , *omne animal est substantia , ergo omnis homo est substantia.*

Verisimile est propositio probabilis ; ut , *omnis mater diligit filium.*

Signum est propositio demonstrativa vel necessaria , vel probabilis : ut , *omne animal rationale est risibile , omnis mater diligit filium.*

EX LIBRIS POSTERIORUM.

Hypotheses.

1. **O**Mnis doctrina, omnisquæ disciplina intellectiva præexistente cognitione fit.
 1. Dupliciter prænosse necesse est : quædam enim esse , quædam quid significant , quædam utroque modo antea percipiamus oportet.
 3. Fit autem , ut quæ cognoscimus , eorum quædam prius etiam cognoverimus , quorundam verò cognitionem simul accipiamus.
 4. Antequàm facta inductio vel ratiocinatio fit,

fit, partim fortassè nos scire, partim nescire dicendum est.

Definitio scientia.

Scire arbitramur, cum causam, ob quam res est, & illius causam esse, & fieri non posse, ut res aliter sese habeat, cognoscere arbitramur.

Definitiones demonstrationis.

1. Demonstratio est ratiocinatio, quæ scientiam efficit: ut, *omne animal rationale est risibile, omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis.*

2. Demonstratio est syllogismus ex primis & veris, & immediatis, & ex notioribus & prioribus ipsâ conclusione, causisque ejusdem, ut *suprà.*

Definitio & divisio propositionis.

Propositio est altera enuntiationis pars unum de uno complectens: ut, *omne animal rationale est risibile.*

Dividitur in Dialecticam & Demonstrativam.

Propositio Dialectica est, quæ similiter utramvis partem accipit: ut, *Est ne ens univocum an non?*

Propositio demonstrativa est, quæ definitè alterum, quod est verum accipit: ut, *Omne animal rationale est risibile.*

Definitio contradictionis.

Contradictio est oppositio, ejus per se medium nullum: est, ut, *omne animal rationale est risibile, & aliquod animal rationale non est risibile.*

Definitio & divisio propositionis immediata.

Propositio immediata est, quâ nulla est aliâ prior, ut, *Omne animal rationale est risibile.*

Divi-

Dividitur in propositionem & dignitatem, sive in thesin & axioma.

Propositio est principium immediatum, quod fieri nequit, ut demonstretur, quodque non necesse est eum, qui dicit habere, ut, *omne compositum ex materia & forma est mobile.*

Dignitas est principium immediatum, quod necesse est habere omnem eum, qui discere aliquid parat; ut, *Quodlibet est, vel non est.*

Divisio Positionis.

Positio dividitur in suppositionem & definitionem.

Suppositio (*aliàs hypothesis*) est, quæ utramvis enuntiationis accipit partem; ut, *omne compositum ex materia & forma est mobile.*

Definitio est, in qua neutrum accipitur: ut, *compositum ex materia & forma, animal rationale &c.*

Definitio dicti de omni.

Dictum de omni est, quod non cuidam inest: neque quod interdum competit: ut, *predicatum hujus propositionis, homo est animal.*

Definitiones modorum per se.

1. Primo modo per se sunt, quæ in ratione quid est, dicente sunt; ut, *animal per se predicatur de homine.*

2. Secundo modo ea per se insunt, quorum in ratione, quæ quid est, patefacit subjecta quibus insunt, collocantur. *Ita risibile convenit homini,*

3. Tertio modo id per se dicimus, quod non de subjecto alio dicitur ullo; ut, *homo existit per se.*

4. Quarto modo id per se dicimus, quod unicui-

cuique per se competit ; ut, *attributum huius propositionis, jugulatus interit.*

Definitio universalis.

Universaliter id competere dico, quod de omni dicitur, & per se, atque hoc plane, quod ipsum est; ut, *risibile respectu hominis.*

Definitio & divisio Principiorum.

Principia sunt, quæ, fieri nequit, ut demonstrantur: ut, *Quodlibet est vel non est, &c.*

Dividuntur in communia & propria.

Principia communia sunt, quæ conveniunt omnibus, vel saltem multis scientiis: ut, *Quodlibet est vel non est. Omnes totum est majus sua parte.*

Principia propria sunt, quæ tantum conveniunt uni scientiæ: ut, *omne compositum ex materiâ & formâ est mobile.*

Divisio Demonstrationis.

Demonstratio dividitur in demonstrationem propter quid, & demonstrationem quia est.

Demonstratio propter quid est, quæ procedit ex causa adæquatâ; ut, *omne animal rationale est risibile, omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis.*

Demonstratio quia est, dicitur, [quæ procedit ab effectu, vel signo, vel causa remotâ. Exemplum primi membri: ut, *Quæ non scintillant, prope sunt, planeta non scintillant, ergo planeta prope sunt.* 2. ut, *Quidquid circulariter illuminatur, est rotundum, Luna circulariter illuminatur, ergo Luna est rotunda.* 3. ut, *omne respirans est animal, lapis non est animal, ergo lapis non respirat.*

Definitio

Definitio scientiæ unius & diversarum.

Scientia una est, quæ unius est generis : quæ conficitur ex primis, & sunt partes, aut affectus horum per se : ut, *Physica*.

Diversæ scientiæ sunt, quarum principia ex eisdem non sunt, nec ex unius principiis principia alterius proficiscuntur : ut, *Physica & Mathematica*,
Definitio solertiæ.

Solertia est conjectatio mediæ in tempore admodum brevi : ut, *si quis advertens Lunam eâ parte, quâ solem aspicit, semper lucidam esse, statim cognoscat Lunam illuminari à Sole.*

*EX LIBRIS TOPICORUM.**Divisio Syllogismi.*

Definitionem Syllogismi vide in lib. Priorum.

Dividitur syllogismus in demonstrationem, syllogismum dialecticum litigiosum, & pseudographum.

Demonstratio est, quando ex veris & primis syllogismus erit, aut ex talibus, quæ per aliqua primò & vera, suæ cognitionis principium sumpserunt. Exemplum prioris membri : ut *omne animal rationale est risibile, omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis*. Posterioris : ut, *omne risibile est rationale, omnis homo est risibilis, ergo omnis homo est rationalis*.

Primò vera sunt, quæ non per alia, sed per se ipsa fidem habent : ut, *omne animal rationale est risibile*.

Dialecticus syllogismus est, qui ex probabili-
bus

bus est collectus: ut, *Omnis mater diligit filium: Hec est mater, ergo haec diligit filium.*

Probabilia sunt quæ videntur omnibus, aut pluribus, aut sapientibus: & his omnibus vel plurimis, vel maximè familiaribus & probatis. Exemplum I membri: *Omnis mater diligit filium. 2. Honores sunt expetendi. 3. Praferenda est opibus eruditio. 4. Virtus maximè est expetenda. 5. Visio fit recipiendo.*

Litigiosus est syllogismus ex iis, quæ videntur probabilia, non sunt autem, vel qui ex probabilibus, aut ex iis, quæ videntur probabilia, est apprensus. Exemplum I. membri. *Quidquid non caret oculis, habet oculos, lapis non caret oculis, ergo lapis habet oculos. 2. Omnis mater diligit filium, omnis pater diligit filium, ergo omnis pater est mater. 3. Quidquid non perdidisti, habes, aurum habes, ergo aurum non perdidisti.*

Syllogismus pseudographus est, qui fit ex propriis disciplinæ sumptionibus non veris: ut, *Omnes semicirculi sunt aequales, sed semicirculus majoris circuli, & semicirculus minoris sunt semicirculi, ergo sunt aequales.*

Divisio & definitio predicatorum.

Prædicata propria sunt quatuor, Terminus, Proprium, Genus, & Accidens.

Terminus est oratio, quid erat esse significans: ut, *animal rationale, respectu hominis.*

Proprium est, quod non indicat, quid est esse, soli autem inest, & conversum prædicatur de re, ut, *risibile, respectu hominis.*

Genus est, quod de pluribus & differentibus
C
specie

specie in eo, quod quid est, prædicatur: ut, *animal respectu hominis & bruti.*

Accidens est, quod nihil horum est neque definitio, neque proprium, neque genus, in est autem rei; ut, *album respectu parietis.*

2. Accidens est, quod contingit inesse cuivis uni & eidem, & non inesse: ut *album, &c.*

Divisio ejusdem & definitiones.

Idem tripliciter dicitur, numero, specie, genere.

Eadem numero sunt, quorum nomina plura, res autem una, ut, *indumentum & vestis.*

Eadem specie sunt, quæ cum sint plura, indifferentia sunt secundum speciem, ut, *Joannes & Petrus.*

Eadem genere dicuntur, quæcunque sub eodem genere sunt, ut, *homo & equus.*

Definitio propositionis Dialecticæ.

Propositio Dialectica est interrogatio probabilis aut omnibus, aut plurimis, aut sapientibus, & his vel omnibus, vel plurimis, vel maximè familiaribus non inopinabilis, ut, *an omnis mater diligat filium? &c.*

Definitio Problematis Dialectici.

Problema Dialecticum est speculatio intendens vel ad electionem & fugam, vel ad veritatem & scientiam, aut per se, aut ut adminiculans ad aliquid aliud talium: de quo aut neutro modo opinantur, aut contrariè plerique sunt sapientibus, aut sapientes plerisque, aut utrique iidem iisdem; ut, *Suntne decem categoriæ, an non?*

Posi-

Positionis definitio.

Positio est opinio admirabilis alicujus familiarium secundum Philosophiam; ut, *Sol est in centro universi.*

EX LIBRIS ELENCHORUM.

Definitio Elenchi, sive Redargutionis.

Redargutio est syllogismus, cum contradictione conclusionis: ut, si quis defendat Medeam non amare prolem, hæc erit redargutio, *Omnis mater diligit prolem, Medea est mater, ergo Medea diligit prolem.*

Definitio Sophisticæ & Sophistæ.

Sophistice est apparens sapientia, non existens autem.

Sophista est pecuniarum aucupator ab apparente sapientia & non existente.

Divisio disputationum & definitiones.

Disputationes sunt quadruplices, doctrinales, dialecticæ, tentativæ, contentiosæ.

Disputationes doctrinales sunt, quæ ex propriis principiis cujusque disciplinæ, & non ex iis quæ videntur respondententi, colligunt: ut, *si quis sic disputet: Omne animal rationale est risibile, omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis.*

Disputationes dialecticæ sunt, quæ ex probabilibus collectivæ sunt contradictionum: ut, *si quis ita disputet: Omnis mater diligit filium, Medea est mater, ergo Medea diligit filium.*

Disputationes tentativæ sunt, quæ ex iis colligunt, quæ videntur respondententi, & quæ necessarium est eum scire, qui simulat se habere scientiam:

tiam: ut, si quis tentandi causâ sic disputet: *Omnis pars est minor suo toto; caput est pars, ergo caput est minus suo toto.*

Disputationes contentiosæ dicuntur, quæ sunt ex iis, quæ apparent probabilia: ut si quis sic disputet: *Quidquid non amisisti, habes, cornua non amisisti, ergo cornua habes.*

Metæ Sophisticæ.

Metæ Sophisticæ sunt quinque, Redargutio, falsum, inopinabile, solœcismus, nugatio.

Divisio fallacia.

Fallacia est duplex, in dictione, & extra dictionem.

Fallacia in dictione est, quæ causam apparentiæ habet in dictione seu voce, ut, *fallacia accentûs.*

Fallacia extra dictionem est, quæ causam apparentiæ habet in rebus per voces significatis, ut, *fallacia consequentis.*

Divisio fallacia in dictione & definitione.

Fallaciæ in dictione sunt quinque: *Æquivocationis, Amphiboliæ, Compositionis & Divisionis, Accentûs, Figuræ dictionis.*

Fallacia æquivocationis est, quæ provenit ex voce æquivoca æquivocè sumptâ: ut, *Omnis canis latrat, sidus cœleste est canis, ergo sidus cœleste latrat.*

Fallacia amphiboliæ est, quæ provenit ex oratione in vario sensu accepta: ut, *Qui arat littus, scindit terram, sed operam perdens, arat littus, ergo operam perdens scindit terram.*

Fallacia accentus est, quæ provenit ex accentu unius vocis mutato: ut, *Qui lepores venatur, canibus*

canibus indiget, Poëta lepores venatur, ergo canibus indiget.

Fallacia compositionis est, cum propositio vera in sensu diviso, falsa est in sensu composito: ut, *Possibile est omnem parietem esse album, sed aliquis paries est niger, ergo possibile est aliquod nigrum esse album.*

Fallacia divisionis est, cum propositio vera in sensu composito, falsa est in diviso: ut, *Impossibile est album esse nigrum. Hic paries est albus, ergo impossibile est hunc parietem esse nigrum.*

Fallacia figuræ dictionis est, quæ provenit ex vocum diversarum similitudine, ut, *Fons est masculini generis, ergo & frons.*

Divisio fallaciæ extra dictionem & definitiones.

Fallaciæ extra dictionem sunt septem: Fallacia accidentis, dicti secundum quid & dicti simpliciter, ignorationis elenchi, consequentis, petitionis principii, non causæ ut causæ, plurium interrogationum ut unius.

Fallacia accidentis est, in qua malè refertur aliud convenire rei, ex eo quòd conveniat ejus accidenti, ut, *animal est quadrupes, ergo homo est quadrupes.*

Fallacia dicti secundum quid, & dicti simpliciter, in qua proceditur à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, vel contra: ut, *Aethiops est albus secundum dentes, ergo est albus.*

Redargutio (aliàs Elenchus) est contradictio unius ejusdem, non nominis, sed rei, & nominis non synonymi, sed ejusdem; ex iis quæ data sunt ex necessitate, non connumerato, eo quod erat in

principio secundum idem, & ad idem, & similiter, & in eodem tempore: Vide exemplum supra,

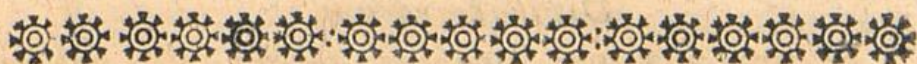
Fallacia ignorationis elenchi est; in qua colligitur id, quod apparet esse contradictorium ejus, quod assertum est, revera tamen non est, contradictorium: ut, *si quis defendat Platonem fuisse doctiorem Aristotele, intelligendo in rebus divinis: alius vero inferat Platonem non fuisse doctiorem Aristotele: intelligendo in rebus humanis.*

Fallacia petitionis principii est, in qua idem probatur per idem, vel per aliud obscurius, aut aequè obscurum: ut, *si quis probet aliquem hominem justum, quia aliquis homo est justus.*

Fallacia consequentis est, in qua consequente infertur antecedens, vel ex opposito antecedentis oppositum consequentis: ut, *si homo est, animal est; sed animal est, ergo homo est. Item, si homo est, animal est, homo non est, ergo animal non est.*

Fallacia non causae ut causae est, cum falsitas conclusionis proveniens ex una praemissa falsa, attribuitur alteri praemissae verae, quae causa non est; ut, *si quis ita discurrat, omnis virtus est laudanda, sed omnis prodigalitas est virtus, ergo omnis prodigalitas est laudanda; atqui consequens illud est falsum, ergo falsa est major, scilicet omnis virtus est laudanda.*

Fallacia plurium interrogationum, ut unius est, cum ad plures interrogationes petitur responsio una, tanquam si esset una interrogatio: ut, *si sic petat Sophista Homo & lapis suntne animal? si affirmes, inferet lapidem esse animal; si neges inferet, hominem non esse animal.*

EX PHYSICA
ARISTOTELIS,
AC PRIMO
EX LIBRIS PHYSICORUM.

Propositiones Cap. I. lib. I.

1. **I**N Physica incipiendum est à principiis.
2. In principiorum investigatione procedendum est à confusis.
3. In principiorum explicatione procedendum est ab universalibus ad singularia.

Definitio est numerus principiorum.

Principia sunt, quæ nec alia ab aliis vicissim gignuntur, nec ab aliis oriuntur omnia, ut, *materia*.

Principia generationis sunt tria, materia, & forma, & privatio.

Principia rei genitæ sunt duo materia & forma.

Definitio materia prima.

Materia est id, quod cuique rei primò subest, ex quo insito aliquid per se, non aliena vi, nec per aliud efficitur, ut, *materia prima ligni*.

Proprietates materia prima.

1. Materia est pura potentia.
2. Materia est purè passiva.
3. Materia appetit omnem formam.
4. Materia est ingenerabilis & incorruptibilis.

Definitio forma substantialis.

Forma substantialis est actus simplex substantialis, unum per se cum materiâ componens: ut, *animarationalis*.

Divisio corporum.

Eorum quæ sunt in natura rerum, alia natura sunt & constant, alia ab aliis causis originem ducunt. Prioris membri exemplum, ut, *terra*, posterioris, ut, *sedes*.

Discrimen naturalium ab artificialibus.

Corpora naturalia intra semetipsa motûs & statûs principia habere videntur, artificialia, ut talia non habent.

Definitio nature & divisio.

Natura est principium quoddam & causa motûs & statûs ejus, in quo est primò per se, non per aliud, alienaque vi, ut, *materia ligni, forma terra*.

Naturæ in universum sunt duæ, materia & forma.

Definitio naturam habentium.

Naturam habent ea omnia, in quibus hoc tale principium inest; ut, *lignum, terra, &c.*

Definitio eorum, quæ sunt è natura.

E natura esse dicuntur & hæc ipsa & quæ his per se insunt, & conveniunt; ut, *terra, motus deorsum respectu terra*.

Definitiones Cause.

1. Causa est, quæ dat esse rei.
2. Causa est id, ad cujus esse sequitur aliud; ut, *Ignis est causa caloris*.

Genera causarum.

Genera causarum sunt quatuor, materia, forma, efficiens, finis.

Materia est, ex qua aliquid ita conficitur, ut in re ipsa insit ac permaneat: ut, *as respectu statua*.

Forma

Forma est ratio & definitio naturæ cujusque;
ut, *animarationalis respectu hominis.*

Efficiens est id, unde primum mutationis, aut
quietis principium dicitur; ut, *ignis respectu caloris.*

Finis est id, cujus causa aliquid fit; ut, *sanitas
respectu deambulationis.*

Proprietates causarum.

1. Multæ sunt ejusdem non adventitiæ causæ;
ut, *statua, statuarius, & es.*

2. Quædam sunt, quæ mutuò sibi causam dant
& afferunt; ut, *sanitas est causa deambulationis, &
deambulatio causa sanitatis.*

3. Idem causa est contrariorum effectuum; ut,
sol indurat lutum, & emollit ceram.

Definitiones causarum.

1. Causarum alia est prior, alia posterior; ut,
medicus & artifex.

2. Causarum aliæ sunt causæ per se, aliæ per ac-
cidens, ut, *statuarius, & musicus respectu statuæ.*

3. Causarum aliæ sunt causæ actu, aliæ potentia:
ut, *edificans & edificator.*

4. Causarum aliæ dicuntur ut conjunctæ, aliæ
ut simplices. Conjunctæ, ut, *Polycletus statuarius;*
simplices, ut, *statuarius*: item *polycletus.*

Divisiones ex cap. 5. lib. 2.

1. Eorum quæ fiunt, alia semper eodem modo
fiunt, alia plerumque, alia præter hæc. Exemplum
1. membri; ut, *quod nocti dies succedat.* 2. ut, *quod
homo nascatur cum duobus oculis.* 3. ut, *quod fodiens
sepulchrum inveniat thesaurum.*

2. Eorum quæ fiunt, partim alio referuntur,

partim non referuntur. Exemplum prioris membri: ut, *deambulatio ob sanitatem suscepta*. Posterioris, ut, *inconsideratus motus digitorum*.

3. Eorum, quæ alio referuntur, alia ratione sunt, alia naturâ. Exemplum prioris membri, ut *deambulatio ob sanitatem suscepta*. Posterioris, *motus terra deorsum*.

Definitio fortune.

Fortuna est causa per accidens in iis rebus, quæ ab animi iudicio proficiuntur, & raro fiunt; ut, *fodiens respectu inventionis thesauri*.

Definitio eius quod est frustra.

Frustra dicitur fieri, cum id, quod alterius gratia fieri solet, non illius sit gratia; ut, *si deambules ad consequendam sanitatem, nec eam consequaris*.

Definitio monstri.

Monstrum est individuum animatum, habens à naturâ notabilem deformitatem toti speciei extraneam, ut, *homo biceps*.

Hypotheses ex cap. 1. lib. 6.

1. Est aliquid, quod reverà est tantum, aliud quod esse potest, simulque re ipsa est. Exemplum prioris membri, ut, *calidum ut quatuor*. Posterioris, ut, *calidum ut octo*.

2. In iis quæ cum aliquo conferuntur, partim ex elatione & submissione dicuntur, partim ex efficientia & perpeffione unoque nomine ex eo quod movet, & ex eo quod movetur. Exemplum primi membri, ut, *duplum & dimidium*: secundi, ut, *calescere & calefieri*: tertii, ut, *projicere & projici*.

3. Motus sine rebus extare nullo modo potest.

4. Unumquodque eorum in quibus est motus, duobus modis dicitur; ut, *in substantia, forma & privatio; in qualitate album & nigrum, &c.*

Definitio motus.

Motus est actus ejus, quod esse potest, qua ex parte eam vim habet; ut, *ambulatio, calefactio.*

Acceptiones infiniti.

1. Id dicitur infinitum, quod defectu quantitatis pertransiri non potest: ut, *punctum.*

2. Quod ob nimiam quantitatem pertransiri non potest; ut, *aer infinitus si esset.*

3. Quod & si possit absolutè, vix tamen ratione magnitudinis potest pertransiri; ut, *ambitus terra.*

4. Quod natura sua habere potest, non tamen habet exitum aut terminum, ut, *circulus.*

5. Quod infinitum est potentiâ, ut, *continuum.*

Divisio infiniti potentiâ.

Infinitum potest esse triplex: infinitum additione, ut, *numerus*: infinitum detractio, ut, *linea*, infinitum utroque modo, ut, *tempus.*

Definitio infiniti.

Infinitum est, cujus semper aliquid extra, si qui ratione quantitatis sumperint, accipere possunt; ut, *linea infinita si daretur.*

Divisio loci.

Locus alius est communis, alius proprius.

Locus communis est, qui omnia corpora ambit; ut, *superficies concava cali.*

Locus proprius est, qui primus ambit; ut, *superficies concava vasis respectu vini in eo contenti.*

Pro-

Proprietates loci.

1. Locus ambit id, cujus est locus, nec aliquid est rei.
2. Locus proprius nec major est, nec minor locato.
3. Locus non à quaque re deseritur, tamen se-
jungi potest.
4. In omni loco est supra & infra.
5. Omne corpus naturâ ad locum suæ naturæ,
accommodatum fertur, in eoque quiescit.
6. Locus est immobilis.

Definitio loci.

Locus est prima ejus, quod circumfusum est, ex-
tremitas, quæ moveri potest; ut, *superficies conca-
va vasis respectu vini.*

Definitio vacui.

Vacuum est locus carens corpore: ut, *Superficies
concava vasis, si nullum corpus in eo esset.*

Definitio temporis.

Tempus est numerus motûs superioris & conse-
quentis: ut, *hora, dies, &c.*

Proprietates temporis.

1. Tempus minimum numero est, magnitudine non est.
2. Tempus velox & tardum non dicitur, multum
verò & paucum, longum & breve dicitur.
3. Tempus ubique simul idem est: quod autem
prius & posterius sit, non item.
4. Ut iterum atque tertio motus unum & idem
esse potest, sic etiam tempus.
5. Non solum motum tempore metimur, sed
etiam tempus motu.

Divi-

Divisiones ex cap. 1. lib. 5.

1. Omne quod movetur, partim movetur per aliud adventitiáque vi, partim quod illius aliquid movetur, partim quia idem primum movetur. Exemplum 1. membri, ut, *musicus ambulat.* 2. ut *homo sanatur, quando sanatur oculus.* 3. ut, *homo ambulat.*

2. Eorum quæ movent, aliud per aliud alienáque vi movet, aliud parte, aliud primo motum affert. Exemplum 1. membri, ut, *musicus adificat.* 2. ut, *Socrates percutit, quia manu percutit.* 3. ut, *medicus curat.*

3. Terminorum ad quos est motus, alius est per aliud, alius per partem, alius per se primum.

Exemplum primi membri, ut, *calor respectu calefactionis*, si fortè ex calore inducto mutetur calor; secundi, ut, *sanitas hominis, respectu sanationis oculi*; tertii, ut, *calor respectu calefactionis.*

Divisio eorum qua mutantur.

Eorum quæ mutantur, aliud ex subjecto in subjectum mutatur, aliud ex non subjecto in non subjectum, aliud ex non subjecto, in subjectum, aliud ex subjecto in non subjectum. Exemplum 1. membri, ut, *cum ex albo fit nigrum.* 2. ut, *ex non nigro non album.* 3. ut, *ex non homine homo.* 4. ut, *ex homine non homo.*

Definitio motus physici & divisio.

Motus physicus est mutatio sensibilis & successiva inter terminos contrarios vel medios; ut, *calefactio, dealbatio, &c.*

Tria sunt genera motûs Physici, accretio vel decretio, alteratio, motus localis.

Quid

Quid simul, tangere.

Simul esse dicuntur, quæ in uno primo loco sunt; ut, *albedo & dulcedo in lacte.*

Separatim esse dicuntur quæ sunt in diversis primis locis; ut: *Joannes & Petrus, &c.*

Tangere se dicuntur ea, quorum conjunctæ sunt extremitates; ut, *aqua & aer.*

Medium est id, quod prius pervenire solitum est ad id quod movetur, aut mutatur quàm ad id ultimum; in quod natura mutatur, quod continenter mutatur aut movetur; ut, *inter ignem aut terram medius est aër.*

Continenter movetur id, quod nihil aut certè paululum rei interrumpit, non temporis; sed rei in qua movetur; ut, *Cùm post primam fidium chordam, mox pulsatur ultima.*

Deinceps sequitur id, quod principium sequitur, cùm nihil interjectum sit inter illa ex iis, quæ in eodem genere sunt; ut, *una domus sequitur deinceps alteram.*

Cohærens dicitur, quod deinceps sequitur, & præterea contingit; ut, *domus alteram sequens, eademque contigua.*

Continuatum dicitur aliquid cùm utriusque eorum, quæ inter se apta sunt, & se contingunt, una eademque sit extremitas; ut, *una pars lineæ est alteri continuata.*

Divisio unitatis motûs.

Triplex est unitas & diversitas motûs generica, specifica, numerica.

Motus unius generis est, qui tendit ad terminum
unius

unius prædicamenti, ut, *motus sursum, & motus deorsum.*

Motus unius speciei est, cum & unius est generis & individua specie continetur, ut, *hec & illa dealbatio.*

Motus unius numero est, qui in eodem numero subjecto, continuo tempore tendit ad eundem numero terminum, ut, *una calefactio:*

Definitio motuum contrariorum.

Motus contrarii dicuntur, qui tendunt ad terminos contrarios, ut, *calefactio & frigefactio.*

Definitio continui.

Continuum est, quod dividuum est in ea, quæ semper dividi possunt, ut, *linea.*

EX LIBRIS DE COELO.

Definitio continui & divisio.

Continuum est, quod dividuum est in ea, quæ semper & infinite dividi possunt, ut *linea.*

Dividitur in tres species, lineam, superficiem, & corpus.

Linea est magnitudo quæ in unum dividi potest.

Superficies est magnitudo, quæ in duo dividi potest.

1. Corpus est magnitudo, quæ in tria dividi potest.

2. Corpus est id, quod omni ex parte secari potest.

Hypotheses ex cap. 2. lib. 1.

1. Omnia corpora & magnitudines quæ naturâ constant, per se loco moveri posse dicimus.

2. Omnis locus, quo per locum quid movetur ;
aut

aut rectus est, aut in orbem circulúmque fertur, aut ex his mixtus & concretus est.

3. Unicuique simplicium corporum natura unum motum attribuit.

Divisio motûs simplicis.

Motus simplex dividitur in circularem & rectum.

Motus circularis est, qui circum medium volvitur: ut, *motus cæli.*

Motus rectus est, qui in sublime deorsúmque fertur: ut, *motus terræ ad centrum.*

Divisio motûs recti.

Motus rectus duplex est, motus sursum, & motus deorsum.

Motus sursum est, qui à medio fertur: ut *motus naturalis ignis.*

Motus deorsum est, qui in medium fertur: ut, *motus naturalis terræ.*

Definitio corporis simplicis.

Corpus simplex est, quod principium motus habet naturâ: ut, *ignis.*

Definitiones gravis & levis, gravissimi & levissimi.

Grave est, quod naturæ vi admodum movetur: ut, *terra.*

Leve est, quod naturæ vis à medio movetur: ut, *ignis.*

Gravissimum est, quod omnibus, quæ deorsum feruntur, substernitur: ut, *terra.*

Levissimum est, quod omnibus, quæ supera capessunt, extat & eminent: ut, *ignis.*

Hypotheses cap. 8. lib. 1.

1. Omnia quiescunt & moventur, tum vi, tum naturâ suâ.

2. In

2. In quo loco non vi quiescunt, in eum naturâ feruntur: & in quem feruntur, in eo etiam manent: in quo autem vi manent, in eum etiam vi feruntur, & in quem vi feruntur, in eo quoque manent.

3. Si quis motus violentus sit, naturalis erit contrarius.

Definitio defatigationis.

Defatigatio est diminutio potentiaë activæ & cognitivæ per diuturnam actionem, reparabilis tamen per quietem.

Differentia positionum, earumque definitio.

Differentia positionum sunt sex, superum & inferum, dextrum, sinistrum, ante & retrò.

1. Superum est pars, quâ sumitur alimentum, ut, *os*.

2. Superum est, unde motus proficiscitur, ut, *cap*.

Inferum est pars supero opposita.

1. Dextrum est pars, in quâ plus virium est ad movendum.

2. Dextrum est, à quo motus proficiscitur.

Sinistrum est pars dextro opposita.

1. Ante est pars, in quâ sensus insunt, ut, *facies*.

2. Ante est id, quo motus fertur, ut, *facies*.

Retrò est pars anteriori opposita.

Quomodo illa differentia cælo assignanda.

Dextrum cæli oriens, ubi dormis Phœbe sinistrum.

Ante dies medius, gelidus septentrio retro.

Arcticus est infra supraque antarcticus extat.

Hæc cadit in primum reliquis contraria cælis.

Est facies, servante locum, post ante priorem.

Definitio stella.

Stella est densior pars sui orbis, *Mercurius*.

D

Dest-

Definitio Elementi.

Elementum est id, in quod cætera corpora dividuntur, cum potestate insit, vel reipsâ: ipsum autem in ea, quæ specie differunt, dividi non potest, ut, *ignis.*

EX LIBRIS DE ORTU.

Definitio alterationis.

Alteratio est, cum id quod subjectum est, quod idem sensus movet remanens, suas, quæ contrariæ aut his interjectæ sint, mutat affectiones, ut, *calefactio.*

Definitio generationis.

Generatio est, cum totum mutatur, nec manet aliquid, quod sub sensum cadat, ut idem subjectum, ut, *productio ignis ex aëre.*

Definitio nutritionis.

Nutritio est conversio alimenti in substantiam aliti, facta ab animi virtute caloris naturalis, ut fiat restauratio ejus, quod absumi ceperat.

Definitio accretionis.

Accretio est motus ab animâ factus, quo vivens secundum omnes partes, certa proportione, majorem acquirit quantitatem.

Proprietates accretionis.

1. Id quod augetur, idem manet ante & post accretionem.

2. Accretio fit alicujus accessione; decretio decessione.

3. Ejus quod augetur, quælibet pars augetur. & ejus quod decrescit, quælibet pars decrescit.

Proprietates alimenti.

Alimentum debet esse actu dissimile viventi, sed potentiâ simile.

1. Pro-

I. Proprietates agentis & patientis.

1. Patiens tale esse potest, quale agens re ipsa est.
2. Patiens omni ex parte pati aptum est.
3. Patiens magis vel minus pati aptum est, hoc ipso quod tale est magis vel minus.
4. Quod copulatum est in rebus singulis, unumque est, patibilem naturam non habet.
5. Patibilem etiam naturam non habent, quæ non tangunt, nec inter se, nec alia, quæ aptam naturam habent ad faciendum & ferendum.

Definitio mixtionis.

Mixtio est eorum, quæ inter se temperari possunt, commutatorum unio.

Definitiones qualitatum primarum.

Calidum est, quod ea cogit, quæ sunt ejusdem generis.

Frigidum est id, quod cogit, congerit tam ea, quæ sunt ejusdem generis, quàm quæ alieni.

Humidum dicitur, quod determinationis suæ est expers, cum facile alieno termino coërceri possit.

Siccum est quod suo fine facile coërcetur & concluditur, non facile autem alieno.

Proprietates elementorum.

1. Ignis non est simplex, nec aër, nec ullum aliorum elementorum; sed concreta atque confusa.
2. Ignis vis est major caloris, ut glacies frigoris.
3. Quatuor elementorum duo sunt sursum, & duo deorsum.
4. Extrema elementa sunt maximè sincera, media autem magis permixta.
5. Utraque utriusque contraria sunt.

Cùm quatuor sint qualitates primæ, una in quâque re reperitur.

EX LIB. METEOROLOGICORUM.

Definitio exhalationis & vaporis.

EXhalatio est spiritus calidus & siccus, qui à terrâ vel terreo corpore educitur.

Vapor est spiritus calidus & humidus, qui ex aquâ vel aqueo corpore educitur.

Definitiones meteororum.

1. Flamma (*sive fax*) est meteorum ignitum æqualiter longum & latum, speciem flammæ sive facis referens.

2. Torris (*sive rada*) est meteorum ignitum magis longum quàm latum, quod successivè inflammatur, speciem torris sive radæ referens.

3. Candela (*sive lampas*) est meteorum ignitum, suâ figurâ, & luce, candelæ sive lampadis speciem referens.

4. Lancea (*sive trabs ardens, jaculum ignitum, fascis*) est meteorum ignitum, suâ figura, speciem lanceæ referens.

5. Capra saltans est meteorum ignitum, magis longum quàm latum, speciem capræ saltantis referens.

6. Stella cadens, ascendens, discurrens, est meteorum ignitum, speciem stellæ cadentis, ascendentis, discurrentis referens.

7. Ignis perpendicularis est meteorum ignitum, perpendiculi vel pyramidis speciem referens.

8. Ignis fatuus est meteorum ignitum, in infima aeris regione incensum, motum habens inconstantem.

9. Ign

9. Ignis lubens est meteorum ignitum, quod per aërem dispersum solet interdum iubis equorum adherere.

10. Draco volans est meteorum ignitum draconis volantis speciem referens.

11. Castor, Pollux, Helena, sunt meteora ignita in infimâ aëris regione incensa, quæ in mari apparentia subinde malis & antennis navium adherent.

12. Cometa est meteorum ignitum, in suprema aëris regione incensum, magnæ stellæ speciem referens.

13. Fulgur est exhalatio in nube accensa.

14. Fulmen est exhalatio accensa è nube magno impetu erumpens.

15. Tonitru est sonus vehemens, proveniens ex collisione exhalationis nube inclusæ cum lateribus nubis, vel ex nubis effractione.

16. Circulus lacteus est lucidus & albus circulus, qui serenis noctibus apparet speciem circuli lactei referens.

Definitio meteororum aqueorum.

1. Nubes est vapor condensatus in mediâ aëris regione.

2. Pluvia est nubes in aquam soluta.

3. Nebula est nubis in aquam resoluta superfluitas.

4. Nix est nubes congelata priusquam in aquam vertatur, per floccos descendens.

5. Grando est pluvia in aëre congelata.

6. Glacies est aqua congelata.

7. Ros est vapor subtilis & tenuis, in infimâ aëris regione, in aquam conversus.

Bruma est vapor subtilis & tenuis in infimâ aëris

regione priusquam in aquam resolvatur cougelatus.

Definitiones meteororum terrestrium.

1. Terræ motus est conclusio terræ, proveniens ab exhalatione inclusâ & exitum quærente.

2. Ventus est multitudo quædam sicci halitûs, qui ex terrâ excitatur, & circum eam impellitur.

Divisio ventorum.

Dividuntur primò venti in cardinales, & laterales.

Venti cardinales sunt, qui ab aliquo ex quatuor mundi cardinibus spirant.

Venti cardinales sunt quatuor: Boreas, Auster, Eurus, Zephyrus.

Venti laterales sunt venti cardinalibus interjecti.

Dividuntur secundò venti in generales & provinciales.

Venti generales sunt, qui ubique spirant.

Venti provinciales sunt, qui in certis tantùm provinciis spirant.

Dividuntur tertio in ordinarios & turbulentos sive tempestates.

Tempesta triplex, Ecnephas, Typhon, Præster.

Ecnephas est copiosa & crassa exhalatio nube inclusa, quæ ipsam disrumpens, summâ vi ad terram fertur, sine inflammatione.

Typhon est tenuior & subtilior exhalatio, quæ per angustum nubis foramen erumpens, deorsum in gyrum rotata fertur.

Præster est typhon incensus.

Definitiones meteororum aëreorum, sive phantasmatum in aëre apparentium.

Phantasma est color in aëre apparens, non verus.

1. Vorago est exhalatio sursum rapta, ibique lumine perfusa speciem voraginis referens. Eodem modo definiendus est hiatus & dolium.

2. Halo (*sive corona*) est circulus albus sub astro aliquo in nube seu vapore apparens.

3. Virgæ (*sive bacilli*) sunt phantasma speciem virgarum referentia.

4. Parelius solis imago in densâ nube.

5. Iris est arcus multicolor soli oppositus, in toridâ nube, ex radiorum solarium reflexione proveniens.

EX LIBRIS DE ANIMA.

Definitiones anime.

1. Anima est actus primus corporis Organici potentiâ vitam habentis.

2. Anima est id, quo primum & vivimus, & sentimus, & ratiocinamur.

Definitio generationis propria viventibus.

Generatio est processio viventis à principio vitæ conjuncto, secundum rationem similitudinis, saltem specie infimâ, ut, *generatio equi.*

Definitio perlucidi sive perspicui.

Perlucidum est, illud, quod sensum oculorum quidem movet, non tamen per se ac vi suâ eum movet, sed vi alieni coloris.

Definitio luminis.

Lumen est actus & perfectio rei perlucidæ, quâ ex parte perlucida est.

Definitiones coloris.

1. Color est id, quod vim habet movendi, quod reipsâ perlucidum est,

2. Co^o

2. Color est extremitas rei perlucidæ in corpore certo & terminato.

Definitio soni.

Sonus est, cùm alicujus ex alio atque in alio actus elicitur.

Definitio Echus.

Echo est, cùm ab aëre, qui unus idemque manet, per vas, quod extremis partibus dissipari sonum prohibeat, rursus ac quasi pila repellitur.

Definitio vocis.

Vox est pulsus respirati aëris, qui ab eâ animâ, quæ in his partibus inest, ad arteriam efficitur.

Definitio odoris.

Odor est qualitas ex primarum commistione resultans dominante sicco & calido, atque olfactum movens.

Definitio saporis.

Sapor est affectio in humido aqueo, facta à sicco terrestri, & calore decoquente, gustum, qui in potentiâ est, ad actum per alterationem deducens.

Divisio sensibilibum.

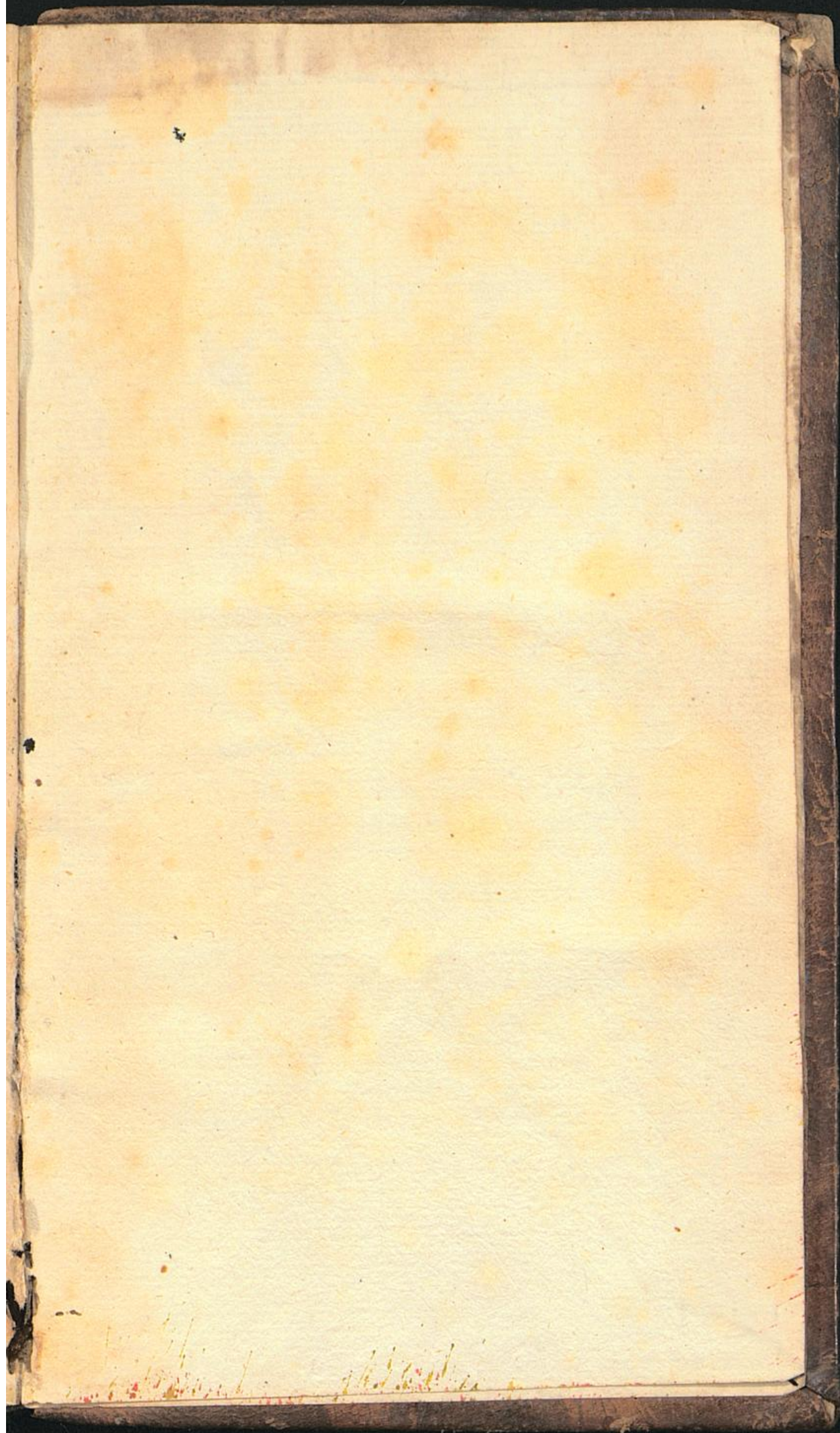
Sensibile aliud proprium, aliud commune.

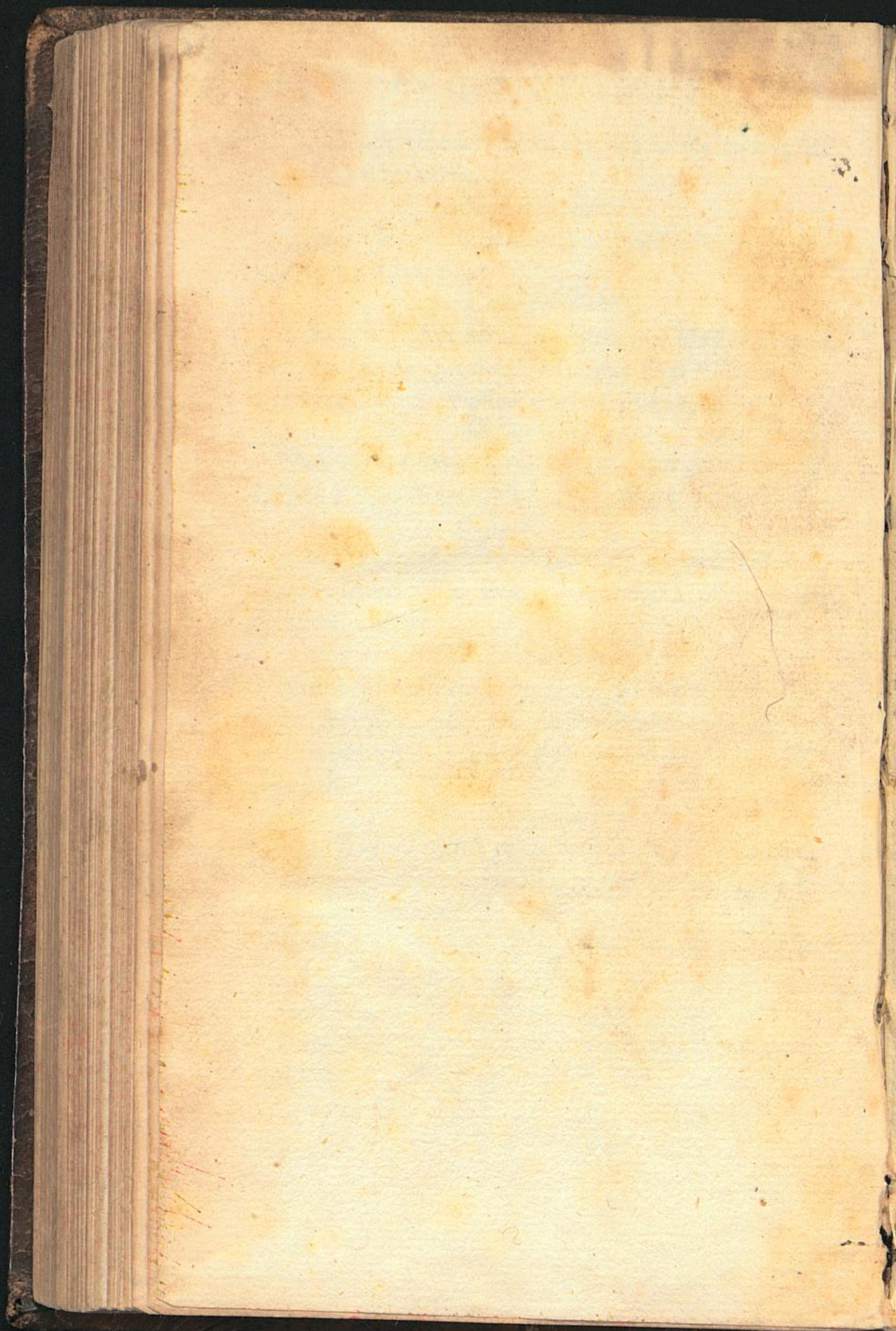
Sensibile proprium est, quod unico sensu exteriori percipitur, ut, *color*.

Sensibile commune est, quod pluribus sensibus exterioribus percipitur, ut, *motus*.

Sensibilia communia ab Aristotele quinque numerantur, motus, quies, numerus, figura, magnitudo.

FINIS.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
Light Blue	Light Cyan	Light Green	Light Yellow	Light Red	Light Magenta	White	Light Grey	Light Black
Dark Blue	Dark Cyan	Dark Green	Dark Yellow	Dark Red	Dark Magenta	White	Dark Grey	Dark Black

Philos 465.

